

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 42.

V Ljubljani, nedelja dne 2. septembra 1917.

Leto I.

Balkanski problem.

Mnenje srbskega sodr. Ilje Milkića.

Ko je bila v Parizu balkanska konferenca po inicijativi ruske začasne vlade, je priobčeval „Avanti“ serijo člankov, ki jih je napisal srbski sodrug Ilja Milkić. V člankih pojasnjuje Milkić stališče srbske socialno demokratične stranke o balkanskem problemu, o tem centralnem in najbolj perečem vprašanju sedanje vojne. Po Milkićevem naziranju tvori balkanski problem pravo ognjišče vseh nasprotstev in zmed, ki so bile povod sedanji vojni. Balkanski narodi, ki hrepeneče pričakujejo mir in vroče streme po svobodi za svoja ljudstva, niso povzročili vojne; poželjenje velesil in njihovo tekmovanje je zakrivilo neednost med balkanskimi državami in so tako razvzele vojno. Rusija je stremela po posesti Carigrada, Avstrija je silila proti Solunu in Nemčija je iskala ugodno zvezno pot v Malo Azijo. V te nasprotujoče se interese so potegnile velesile balkanske narode, katerih boji so tvorili končno le prepir za prevladajoči vpliv imperialističnih sil.

Za rešitev balkanskega vprašanja v zmislu pravične zadovoljitve upravičenih interesov vseh držav in za upostavitve trajnega mira na polotoku so dane te možnosti: 1. Ustvaritev velike bolgarske države, kakor jo nameravajo centralne države; 2. ustvaritev velike srbske in velike rumunske države, kakor namerava ententa; 3. upostavitve ravnovesja na Balkanu; 4. federacija na Balkanu. Po Milkićevem mnenju prvi dve možnosti ne prihajata v poštev. Velika Bolgarska z 10 milijonskim prebivalstvom, velika Srbija in velika Rumunija s 15 milijonskim prebivalstvom bi se ustanovile le na račun drugih narodnosti, kar bi brezdvomno privedlo k novim konfliktom in novim vojnám. Ali tudi izravnavanje interesov, to je ustvaritev petih ali še večih enakopravnih in približno enako mogočnih držav, kakor je bil to cilj zadnje balkanske vojne, ne prinaša rešitve problema, ker je določitev državnih mej s strogim varovanjem narodnostnega principa neizvedljiva.

Tako ostaja kot edina mogoča rešitev le še četrta možnost: Ujedinjenje vseh balkanskih držav v federativno republiko. Za tako rešitev balkanskega problema pa je potrebno tole: Najprej morajo izjaviti vse velesile svoje nezainteresiranost na Balkanu, potem bi bilo treba zavarovati trgovski promet na Balkanu za vse države sveta pod enakimi pogoji, nevtralizirati morske ožine in prepovedati tekmovalno oboroževanje. Tako bi nastala balkanska federacija od Zagreba do Soluna, od Černovic do Carigrada, v kateri bi bili združeni na podlagi najstrožje nacionalne avtonomije in politične svobode vsi Srbi, Hrvatje, Slovenci, Rumuni, Bulgari, Albanci in Grki. S tem bi bilo zadoščeno vsem upravičenim zahtevam balkanskih narodov. Srbi in Rumuni bi si delili v Banatu, Srbi, Bulgari in Grki v Macedoniji, Bulgari in Rumuni v Dobrudži in sicer v gospodarskem in nacio-

nalnem oziru. Albanci bi imeli svoje nacionalno življenje in Srbi bi dobili dohod k morju, ki ga tako nujno potrebujejo. Federacija ne bi zagotavljala balkanskim narodom le njihovega neomejenega nacionalnega razvoja, temveč bi jim zajamčila tudi najvišje socialno in gospodarsko blagostanje. Če niso bile male države vsaka posebej zmožne, da dvignejo svojo industrijo in se branijo proti izkoriščanju velesil, tedaj bi pa združene kaj kmalu dohitele druge narode v gospodarskem oziru, kajti na Balkanu ne primanjkuje niti naravnega bogastva, niti ne duhovne živahnosti in inteligence. Seveda bi kdo ugovarjal, da je tako ujedinjenje balkanskih narodov nemogoče; a vsak naj pomisli le na medsebojno tekmujoče dinastije in njih vlade. Že leta 1910 so priredile socialistične stranke Bolgarov, Rumunov, Srbov, Bošnjakov, Hrvatov in Slovencev prvo socialistično balkansko konferenco in zahtevale z resolucijo ustanovitev balkanske federacije. Dogodki so potrdili, kako pravilna je bila njihova zahteva in danes je gotovo, da bi sprejeli tako rešitev balkanskega vprašanja z veseljem ne le socialisti, temveč velika večina prebivalstva, celo kapitalistični razred. Kljub vsem intrigam in umetno gojenim konfliktom je brezdvomna resnica, da pričakujejo balkanski narodi odkritosrčno in vroče svoje ujedinjenje.

Italija in Jugoslovani.

„Neue Züricher Zeitung“ prinaša zanimiv dopis iz Rima o italijanskih aspiracijah na vzhodno obal Jadranskega morja in o ustanovitvi jugoslovanske države. Uvodoma poudarja dopisnik dve dejstvi: 1. Anglija, Francija in Italija so popolnoma edine v vprašanju vojnih ciljev Italije na Jadranskem morju. 2. Pogodbeno določene omejitve italijanskih in srbskih, oziroma jugoslovanskih zahtev na Jadranskem morju doslej še ni. Potem nadaljuje rimski dopisnik švicarskega lista:

Tem večjo važnost dobiva vsled teh okoliščin krfska pogodba, sklenjena po Trumbiću v imenu Slovencev in Hrvatov in Pašiću v imenu Srbov, ki naj tvori ustanovne akte nove jugoslovanske države. Da bi bili v Italiji splošno zadovoljni z določbami v tej pogodbi, to bi bila nad vse drzna trditve. Z vsakim dnem se množe kritike.

Pred vsem razmotrivajo v tukajšnjih krogih vprašanje, če je krfska pogodba sploh v korist Srbiji sami. Sklepajo takole: Ustanovitev slovensko-hrvaške-srbske države spravi Srbe v novi državi po številu v manjšino. Vsled neprestane petletne vojne, vsled sovražnih invazij in sovražnega zasedanja, vsled bolezni, lakote in bede tako silno oslabiljeno srbsko ljudstvo bi bilo takorekoč nezmožno, da bi vplivalo kakorkoli na večino, ki je Srbom sicer plemen-sko sorodna, ali po zgodovini in političnem razvoju, po veri in socialnem položaju pa tako temeljno različna od njih. Nekateri italijanski politiki trdijo zato, da ne anek-

tirajo po krfski pogodbi Srbi Jugoslovance, temveč Jugoslovani Srbijo. Pašić da je postal žrtev srbske vojaške stranke, ki si domišljuje obvladati bodočo državo, čeprav v manjšini, s silo z uvedbo vojaško oligarhičnega sistema. Ali to je iluzija; moč preide prav gotovo v roke večine, to je v roke fanatično katoliških in fanatično Italijo sovražočih Hrvatov in Slovencev. S tem ne bi ententa oslabila Avstro-Ogrske in ne bi je za vedno izključila z Balkana, temveč bi ustvarila sama drugo Avstrijo na Balkanu, ki bi vsesala edine ententine prijatelje na Balkanu, Srbe, in ki bi bila prisiljena zaradi neizogibnih konfliktov z Italijo na Jadranskem morju, da se orientira po nemški Srednji Evropi. Edini, ki bi pridobili s krfsko pogodbo, bi bili Slovenci in Hrvatje, ki sicer zaenkrat še trdno drže z Avstrijo, ki bi pa, če bi bila Avstrija poražena, imeli v novi državi močno za-slombo, a stroške bi plačevala Srbija. Ravno Trumbić in njegovi pristaši so najbolj nezaupljivi nasprotniki italijanskih zahtev na Adriji in v jugoslovanski državi z 12 milijoni prebivalcev itak ni več prostora zanje.

Ti ugovori italijanskih politikov so na prvi pogled upravičeni. Ali mnogo izgube na svoji dokazilni moči, če se preizkusijo premise, na katerih so zgrajeni. Doslej namreč še nimamo natančnih statističnih podatkov, kako je sestavljeno prebivalstvo bodoče države po veri in plemenu, ali k pravoslavnim Srbom in katoliškim Hrvatom pride velik odstotni del mohamedancev v Bosni in Hercegovini, pridejo pravoslavni in mohamedanci v Novi Srbiji in končno še pravoslavni Črnogorci, tako da ne bi bili nikakor klerikalno katoliški elementi v taki premoči kakor dopovedujejo. Dalje so zemljepisne razmere na jadranski obali tako komplicirane, da bi morali popuščati pri pogodbeni ureditvi obe stranki. To bi sicer vsebovalo kali bodočih konfliktov, ali obenem prisili k edinosti proti Avstro-Ogrski, ki bi bila z izgubo Trsta in Reke ravno tako oškodovana in bi bila jugoslovanska država prav tako njen nasprotnik kakor Italija.

Rešitev jugoslovanskega vprašanja z ustanovitvijo slovensko-hrvaške-srbske države je pa za Italijo tudi edina zadovoljiva rešitev. Kajti ustanovitev slovensko-hrvaške države hkratu in poleg povečane Srbije ne bi zadovoljila razen italijanskih nacionalcev pač nikogar. Ne Avstro-Ogrske, ne Hrvatov, katerim bi bila s to vtisnitvijo v malo državo odvzeta vsaka možnost za trgovski in industrijski razvoj, ne Srbov, ki bi bili bolj oslabljeni kakor kdaj poprej in bili obdani krog in krog od sovražnikov. Italijansko upanje na ustvaritev hrvaško-srbskega nasprotstva se sicer lahko uresniči, ali zle posledice tega nasprotstva bi bile, da išče slovensko-hrvaška država svojo oporo zopet pri Avstro-Ogrski, oziroma pri osrednjih državah. Italija ima sedaj priliko, da prizna novo državo s pogojem, da jej prizna ta njene zahteve na Adriji, ki so našle v Londonu odobravanje njenih glavnih za-veznikov.

Izhaja razen ponedeljka vsak dan dopoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6,
1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Inserati: Enostopna peti vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razgiasi in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

Politični pregled.

= **"Program" nove uradniške vlade** je umetniški proizvod nejasnosti. Toliko perečih vprašanj je na dnevnem redu notranje avstrijske politike, a vsa so v programu kar popolnoma prezrta ali pa površno odpravljena. O izpremembi državne uprave po demokratičnih načelih, o izpremembi ustavnega življenja na podlagi samoodločevanja narodov — o tem ni ne duha ne sluha. Nova vlada pravi, da hoče le približati uresničenju že napovedan program glede nove ustave in narodne avtonomije (torej avtonomija narodov v okviru kronovin). S tem približanjem hoče najbrže pomirjevalno vplivati na nemške nacionalce, češ, saj približevanje lahko zavlačujemo v neskončnost. Tudi vojno in mir odpravlja z brezmiselnimi frazami o srečnem izidu vojne. Sedaj, po triletnem trpljenju spravljati ti dve besedi v zvezo — sreča in vojna — to kaže o skrajni površnosti, o brezmejnem nerazumevanju ljudskega razpoloženja. O preustroju gospodarskega življenja je tudi nekaj zmedenih, birokratično globokoumnih besed. Ta preustroj naj se izvrši namreč tako, da se znižajo žrtve prebivalstva. Sveta omejenost! Teh žrtv ni mogoče več znižati, ker je naše gospodarsko življenje še v najglobokejšem močvirju in vlada že taka anarhija v njem, da pridejo vse odredbe prepozno in je ena sama rešitev — konec vojne, preden se še ne izpremeni vsa Avstrija v Dalmacijo in Istro. Ves "program" nove vlade kaže, da ga vlada sploh nima, da ne ve kaj hoče; pošilja v svet nekaj splošnih opazk, ki naj si jih prikroji vsak po svojem okusu. Lahkovernež bo zadovoljen s "približevanjem" in z "zmanjšanimi žrtvami", črnogledi pa bodo preko tega praznega programa mirno pričakovali dan neizogibnega poloma, ki se približuje z orjaškimi koraki. Državne finance z neizmernimi deficiti, polja, oropana še pred jesenjo najpotrebnejših živil, že napol izstradane mase ljudstva: Tak položaj v državi zahteva dejanj, ne pa plitvih programov.

= **Državni zbor in delegacije.** Predsednik poslanske zbornice dr. Gross je imel četrtek razgovor z ministrskim predsednikom drjem. Seidlerjem. Dr. Gross skliče državni zbor za 18. september. Na jesenskem zasedanju reši poslanska zbornica v prvi vrsti justične zakone, poročila različnih odsekov, proračunski provizorij in uredi naše razmerje z Ogrsko. Delegacijsko zasedanje prične v novembru na Dunaju.

= **Novi Seidlerjev kabinet.** V poslanskih krogih se živahno razpravlja o novem Seidlerjevem kabinetu. Nemški poslanci izjavljajo, da sestava novega ministrstva v splošnem odgovarja položaju v državnem zboru. Pripadniki Nationalverbanda zatrjujejo, da je stranka nasproti novi vladi popolnoma neodvisna in brez predsodkov ter da bo svoje stališče uravnala po postopanju kabineta pri čemer pa da bodo merodajni le interesi nemškega ljudstva. Češki poslanci poudarjajo, da jih sestava novega kabineta ne more napotiti, da bi premenili svoje opozicijsko stališče. Poslanec dr. Bugatto meni, da imenovanje slovenskega ministra otežuje stališče Italijanov. Nemško časopisje pripisuje imenovanju drja. Zolgerja poseben političen pomen zlasti z ozirom na alpske Nemce. "Prihodnjo nedeljo — pravi "Tagespost" — bodo zborovali nemški "volksrati" v Mariboru; pri tej priliki se bo razpravljalo tudi o slovenskem ministru," pristavlja pa: Počakati hočemo, kako stališče zavzema nova vlada, kaj bo počela in kaj opustila. Potem šele bomo govorili in primerne korake storili.

= **Konferenca ententnih socialistov v Londonu.** Pri razpravi o programu francoskih socialistov za stockholmsko konferenco je izjavil Renaudel: Če se odkloni

predlog, da se obravnava na stockholmski konferenci o odgovornosti za izbruh vojne, tedaj zapuste francoski delegatje takoj zborovanje. Odsek londonske konference za stockholmsko konferenco je zadnji dan zborovanja predložil svoje poročilo, s katerim priporoča udeležbo vsem delavskim in socialističnim zvezam. Predlog je izzval živahno razpravo, a soglasnega sklepa ni bilo mogoče doseči. Zato so le protokolirali predlog in razpravo. Odsek za vojne cilje je le poročal, da ni bilo mogoče doseči soglasja. Nato je bilo predlagano, naj se izvoli stalen odsek, ki naj razpravlja še dalje o sklicanju nove konference ententnih socialistov kot pripravljanje za mednarodni socialistični kongres. Ta predlog je bil sprejet. Na konferenci je bil odklonjen s 55 proti 4 glasovi predlog, ki zavrača vsak razgovor s sovražnimi delegati, dokler ne izprazni Nemčija zasedeno ozemlje. Na londonski konferenci je bil poročevalec za stockholmsko konferenco Ramsay MacDonald in predlog, da se odklanja vsak razgovor s sovražnimi delegati, je stavil Hyndman. Londonska konferenca nima pravzaprav nobenega uspeha, noben predlog važnejšega pomena ni bil sprejet soglasno, ampak vse se je razbilo. Edin predlog, ki je bil sprejet soglasno, je bil, da se odpošljejo Rusiji čestitke. Mnogo delegatov je zapuščalo konferenco, ko so videli, da ni mogoče doseči soglasja. Francoski in angleški listi pišejo, da je doživela konferenca popolnoma fiasko.

= **Mirovni pogoji angleških socialistov.** Glasom francoskega "Journal des débats" pripravlja angleška socialistična stranka poročilo, ki določa mirovne pogoje ter zahteva, da je za povračilo vojne škode ustanoviti poseben fond, za katerega naj prispevajo vse vojujoče se države. Narodi Alzacije - Lorene, Poljske, balkanskih dežel, Armenije, Indije, Algerije, Irske itd. naj z ljudskim glasovanjem sami izvolijo svojo vlado. Angleška socialistična stranka zahteva, da se Mezopotamija vrne Turčiji, nemške kolonije pa Nemčiji.

= **Stockholmska konferenca.** Kakor poročajo, je stockholmska konferenca zopet preložena.

= **Poljski pomožni zbor na fronti.** Dunajski korespondenčni urad poroča: V sporazumu med Avstrijo in Nemčijo se bo ves poljski pomožni zbor porabil na fronti, ker vsestranska ofenziva sovražnikov zahteva, da se zbero vse vojaške moči. Na fronti bo poljski pomožni zbor pod avstro-ogrskim poveljstvom. Čim bo vojni položaj to dopuščal, se poljski pomožni zbor vrne svojemu pravemu namenu, da tvori kader za poljsko vojsko. Med tem pa ostane potrebno vežbalno osobje v kraljevini Poljski. Dogovori okupacijskih vlad o sestavi poljske vlade bodo v kratkem končani. — Poljska legija se bo poslala na jugovzhodno fronto proti Romunski.

= **Soška bitka in odgovor na papeževo noto.** "Italia" poroča, da je odvisen odgovor aliirancev na papeževo noto od izida soške bitke. Aliiranci ne odgovore še tako kmalu.

= **Z moskovske državne konference** poročajo londonske "Times": Stališče sovjeta in njegovih somišljenikov ne daje upanja, da bi konferenca mogla dovesti do zboljšanja položaja. Slep smo in gluhi za posledice poraza. Značilno je bilo stališče nasproti Kornilovu. Ko je ruski generalisim stopil na oder, vzdignila se je velika večina navzočih, da ga pozdravi. Člani sovjeta in vsi vojaški poslanci pa so obsedeli ter se niso zmenili za ovacije, ki so jih ostali člani konference pripravili Kornilovu.

= **Finski deželni zbor.** Finski deželni zbor je bil sklican na dan 30. avgusta. Ruski vojaki zasedli deželnozborsko poslopje ter so poslancem zabranili vhod. 79 socialističnih poslancev se je podalo v dvorano starega deželnozborskega poslopja; s

44 proti 35 glasovom so sprejeli resolucijo, ki konstatuje, da se je vršila na zakoniti način.

= **Nova vojna stranka na Angleškem.** V londonski "Times" je izdalo 27 oseb, med njimi šest peerov in šest članov spodnje zbornice proglas, v katerem izjavljajo, da se ločijo od konservativne stranke ter ustanove novo narodno stranko. Nova stranka se izjavi za nadaljevanje vojne do popolne zmage.

= **Iz grške zbornice.** Veniselistična večina grške zbornice je soglasno sklenila zahtevati sklep zbornice, da se Gunaris postavi pred državno sodišče, ker je svojedobno Fort Rupel v Vzhodni Macedoniji izročil nemškim in bolgarskim četam.

Preskrba z živili za osobje južne železnice.

Gospodarski odsek.

Proti koncu lanskega leta je bila vlada prisiljena, da rajonira najvažnejša, po državi oskrbovana živila. K izvedbi te naredbe je pritegnila vlada poleg občin tudi ona obrtna podjetja z visokim številom uslužbencev, ki so v ozkem stiku z vojaškimi nameni države in jih je bilo zaradi tega upoštevati v prvi vrsti. Tako je nastala tudi za c. kr. priv. južno železnico potreba, da prevzame po državi oskrbovana živila in jih razdeli po oblastveno določenem ključu. Najprej se je omejila južna železnica — na Kranjskem, obratni inšpektorat Trst, začasno v Ljubljani — da prevzame za svoje na Kranjskem bivajoče uslužbenec moko za kruh in kuho. Pozneje se je razširila razdelitev tudi na slanine, mast in sladkor. Vedno hujša stiska za živila je rodila potrebo, da prevzame j. žel. v svojo oskrbo tudi še druga živila, ki jih ne oskrbuje uržava.

Vedno večji obseg razdeljevanja živil je prisilil južno železnico, da izroči vodstvo preskrbe posebnemu organu in je izročila to vodstvo začetkom julija inšpektorju Wienerju. Njegova prva naloga je bila, da osnuje gospodarski odsek. Ta je sestavljen tako, da pošlje vanj skupina prometa, progovzdrževalne službe in vlakopospeševalne službe po enega uradnika, poduradnika, slugo in delavca. Šteje torej 12 članov, načelnik je dr. Wiener. Gospodarski odsek je začel z delom 28. julija letos in ima sledeče člane: Cesarski svetnik inženir Šega, nadrevident Wallner, revident Suhadolnik, skladiščni mojster sodrug Gašparič, strojevodja sodrug Groboljšek, prožni mojster sodrug Pezdir, sprevednik sodrug Zintl, čuvaj sodrug Legan, vozni čuvaj sodrug Toličič (za progo St. Peter), zapisovalec voz sodrug Ambrožič, kotlar sodrug Jerin in mizar sodrug Rupar. Na prvi seji si je določil odsek svoj delokrog, sprejel je predlagani poslovnik, razgovoril se je o različnih odredbah za boljšo preskrbo z živili za osobje in naročil načelniku, da izvede te naredbe.

Drugo sejo je imel odsek 23. avgusta. Člani so poročali o različnih željah in pritožbah osobja. Načelnik je obljubil, da ukrene glede njih vse, kar je v njegovi moči. Pregledovanje o mesečnem poslovanju, ki ga je treba predložiti generalni direkciji, je bilo izročeno odseku treh članov. V tem odseku so: Suhadolnik, Pezdir, Zintl. Razgovor je bil tudi o razdelitvi moke za september in po možnosti se uvede odsej poslovanje pri razdelitvi, ki bo ugodnejše za osobje.

Članom odseka je priporočal načelnik, naj trajno izvršujejo kontrolo. Ker ima pa mnogo članov zelo naporno službo in ne morejo izvrševati kontrole, je bilo sklenjeno, da se na prihodnji seji še enkrat razpravlja o tem predmetu. Razgovor je bil tudi

o tem, da bi dobilo osobje, ki je zaposleno pri oddaji moke, odškodnino.

O uspehih posvetovanj gospodarskega odseka bomo poročali od seje do seje.

Dnevne beležke.

— **Poglavje o avstrijski vrtoglavoosti.** V zdravstvenem odseku državnega zbora je očrtal sodrug dr. Schacherl razmere v Lebringu pri Gradcu. Dejal je: V zbirališču Lebring pri Gradcu nakopičijo 10.000 do 24.000 ljudi. Letos je bilo tam mnogo vojakov, ki v teku sedmih mesecev niso prejeli niti enega kosa perila in so letali okolo brez srajc. Vojaki, ki so bili spoznani le za lahko pisarniško delo so dobili še isti teden „B-Befund“. Čez nekaj dni so se vrnili, ker so bili nesposobni. Komandirajo ljudi k delu, za katerega so popolnoma nesposobni. Neki prikrojevalec, ki je bil pred vojno zaradi pljučne tuberkuloze v Hörgasu, je bil v Karpatih ranjen, potem so ga klasificirali z B in ga komandirali za krojača v Gradec, kjer je ostal tri mesece. A čez tri mesece ga pošljejo k rudarskemu delu v Eisenerz! Trgovske pomočnike, ki tudi niso atleti, pošiljajo v donaviške plavže. V Lebringu ne mine dan, da se ne bi zgrudil kdo vsled onemoglosti. Čemu pridržujejo ljudi s „C“ po cele mesece. Namesto, da pridržujejo ljudi v zbirališču, naj jih puščajo raje doma, dokler jih ne potrebujejo za delo.

— **Kako se zdravijo jetični vojaki** o tem je povedal v zdravstvenem odseku dr. Schacherl tudi zanimive stvari. Ustanovili so „Zdravilišča za bolne na pljučih za vračajoče se vojake“. Ta naslov je zmotljiv. Kajti, kakor hitro se zrede v teh zdraviliščih bolniki za nekaj kilogramov, pride že komisija in jih pošlje h kadru. 70 odstotkov se jih kmalu zopet vrne v zdravilišča, ker jim iznova krvave pljuča. Kakšen zmisel naj ima to? Posledica takega „zdravljenja“ je, da store bolniki vse, da se ne zrede. Zdravilišča so nastanjena dostikrat tudi v popolnoma neprikladnih poslopih. Dr. Schacherl se je odločno tudi zavzel za to, da dobe tuberkulozni večjo izmero kruha in menaže in sicer po vojaških in civilnih bolnišnicah.

— **Želje avstrijskih agrarcev.** Na Dunaju je bila te dni izredna seja avstrijskega agrarnega centralnega mesta. Gospodje agrarci so sklenili, naj se izroči kupčija s krompirjem in sadjem prosti trgovini. Ta sklep utemeljujejo s tem, da se krompir in sadje hitro pokvari, torej ni primerno za gospodarstvo po centralah. Utemeljitev bi bila seveda drugačna, če bi bila gospoda odkritosrčna. V svobodni kupčiji zahtevajo lahko vnebovpajoče cene, če pa gospodari z njimi država, veljajo maksimalne cene. Zdi se jim, da so v treh letih še premalo izželi ljudstvo in četrto leto vojne — upajmo da je zadnje — bi iztisnili iz njega radi še, kolikor je mogoče.

— **V enajsti soški bitki** je padel, kakor poroča „Pravo Lidu“, bivši češki socialno demokratični poslanec V. Pospíšil. Pospíšil je bil izvoljen l. 1907 v šlezkem volinim okraju kmečkih občin Poljska Ostrava. Leta 1911 je propadel v ožji volitvi proti češkemu agrarcu Pavloku. Rojen je bil l. 1875 in je bil najprej pekovski pomočnik in pozneje uradnik bolniške blagajne v Poljski Ostravi.

Velikanske goljufije

višjih oskrbnihških oficirjev.

Včeraj smo že poročali, da se je pričela pred dunajskim divizijskim sodiščem obravnavati proti celi bandi goljufivih oskrbnihških oficirjev. Razprava se je pričela že v ponedeljek, a časopisje do včeraj ni smelo po-

ročati o njej. Iz obtožnice posnemamo: Višji oskrbnik Leinweber je bil do izbruha vojne silno strog predpostavljenec. Leinweber je bil ob mobilizaciji kontrolor vojaškega preskrbovalnega skladišča na Dunaju in bil torej nadzorovalni organ za ves gospodarski obrat v skladišču in podružničnih skladiščih. Imel je kontrolo čez vse depoje, pekarije, erarične mline itd. Takoj po mobilizaciji se je pa izpremenil strogi predstojnik in je povabljal redno svoje skladiščnike in vodje pekarn na dopoldansko južino v svoje stanovanje. Postregel jim je izvrstno in pričel govoriti o tem, da je prišel čas, ko se lahko veliko zasluži. Pozval jih je, naj prično devati živila na stran in naj mu o tem javljajo. Njegov poziv je padel na rodovitna tla. Pričelo se je torej delo. Oficial Kodes se je zmenil z Leinweberjem, da napolni vrečice namesto s predpisanimi 840 grami moke le s 500 grami. Na ta način „prihranjeno“ moko je prevzel Kodes brez vsake nadaljne vknjižbe. Ta moka je bila iz mlina trdke Wetzlar. Nad-official Matasek je oddajal redno pekariji „Anker“, ki je pekla za erar, za 1 do 2 centa moke manj. Na reklamacije je odgovarjal, naj tovarna vendar ne s tvari zaradi nekaj kilogramov. Če manjka moke, naj izravnavajo diferenco z vodo.

Pri mesnih konzervah so uganjali sleparstvo takole: Komisija je izločila slabe konzerve, a gospodje jih niso oddali konjederu, temveč so jih pridržali in jih pokazali prihodnji komisiji. Tako je spravljal skladiščnik lahko na stran dobro blago, ker je zanj podtaknil slabo blago.

Obtožnica prehaja potem najprej na kazniva dejanja, ki jih je zakrivil Kodes. Njegove goljufije so največje. Ogoljufal je za kakih 400.000 kron. Že v prvih dneh avgusta je proizvedoval Leinweber pri Kodesu, če ni prihranil kaj ovsa, ki mu ga je bil Leinweber malo prej ustavil in ga okregal, ker je imel 70 do 80 centov preveč ovsa. Tudi drugim uradnikom je prepovedal Leinweber, da bi vknjižili, kar je preveč. Vse vknjižbe je Leinweber prečrtal in pobral je „prihranke“ na prepečenju, moki in ovsu.

Kodes je oddajal oves tako, da je za beleževal kosmato težo namesto čiste teže. Prihranke, napravljene na ta način, je ponudil Baderlu v Hodoninu. Ta je bil pripravljen, da izroča račune o fingiranih dobavah in deli prejeti znesek s Kodesom. Kodes je obvestil Leinweberja, da je pripravljen Baderle plačati 1600 K, čeprav je bil takrat oves že dražji. Ko je Kodes zopet prihranil dva vagona ovsa, je obvestil o tem Leinweberja, ki je dejal, da bo govoril s trdke Wetzlar, ki plača rada polno ceno. Kodes je takoj razumel, kaj to pomeni. On naj namreč potrdi trdki Wetzlar dva vagona ovsa, kakor da jih je dala firma, a v resnici jih ni dobavila, temveč pokrije ta dva vagona s prihranjenim ovsem. Wetzlar ni imel druge naloge, kakor da je dvignil denar s ponarejenim računom in je potem izročil Kodesu in Leinweberju vso svoto. Trdka Wetzlar ni imela torej nobenega dobička. Pomagala je pa pri goljufiji zato, ker sta se Leinweber in Matasek močno zavzemala zanjo v vojnem ministertvu in jej pridobila dobavo prepečenca za konje.

Vodja opremnega depoja, Szutka je zšel tudi v to družbo in se je živahno udeleževal kupčij in je „prihranil“ velike množine prepečenca. Vseh teh podjetij se je udeleževala tudi trdka Wetzlar zelo živahno, a je delala težave s tem, ker se je bala razkritij. Njen strah je naraščal zlasti potem, ko so zaprli nekega dunajskega vseučiliškega profesorja. Leinweber priznava, da je prejel samo od trdke Wetzlar 100.000 K. (Dalje prih.)

Agitirajte za „Naprej!“ Pošiljajte ga vojakom!

Socialno politični pregled.

Pritožbena komisija I. V četrtek 30. t. m. je bila obravnava o pritožbi Ivana Mojškrca in njegovega sina zaradi prenizke mezde. Pritožba je bila z večino glasov zavrnjena. Obtoženi g. Samassa je bil sam navzoč ter je izpodbijal tožnikove pritožbe kot neutemeljene; našteval je ugodnosti, ki jih nudi tovarna svojemu delavstvu. V tovarni dobe delavci živijo, kolikor ga tovarna sploh dobi, premog, obuvata in delavci so dobili 3 orale sveta brezplačno za obdelovanje. To zemljo obdeluje 18 delavcev. Nadalje je trdil g. Samassa, da je njegova livarna pred poginom in bo prisiljen nekaj mlajših in nazadnje došlih delavcev staviti na dispozicijo vojaškemu poveljniku tovarne. O obravnavi sami ne bom obširneje poročal, akoravno je bila zelo zanimiva. Kličem pa vsem delavcem, da če se kak posamezen pritoži, naj vedno **samo resnico** navede, naj ne reče da ima 3-20 K minimalne mezde, ako ima v resnici 3 K 60 vin. Ravnotako naj ne zamolči akordnega zaslužka, kajti pri obravnavi se je izkazalo, da delavec J. M. nima le K 3-20 na dan, temveč je imel v mesecu juliju povprečno brez nedelj 6 K 29 vin. na dan. Tudi naj nihče ne navede, da je „Gussputzer“, ako je navaden delavec, to se pravi varati vso komisijo. V prvi vrsti pa izgube delavci vsled takih pritožb na ugledu. Zelo mučno je za člana delavca komisije, kot delavskega zastopnika, ki se poteguje za njih koristi, da šele pri obravnavi izve resnico. Obravnava je jasno pokazala, da to ni najboljša pot, ako se delavec sam pritoži, ko nima pri obravnavi tožnika zastopnika, kakor tudi to, da se iz večjega podjetja pritožita samo dva, ker to je bolj škodljivo kot koristno. Kovinarji! Ako se kdo pritoži, naj bo njegova prva pot v organizacijo, ali naj se pa obrne na strokovno tajništvo Šelenburgova ul. 6/I., kjer dobi potrebne informacije. i. h.

Aprovizacija.

Maksimalne cene za zelje in repo. Maksimalne cene za zelje so 40 vin. za kilogram, za strniščno repo pa 48 vin. za kilogram. Prestopki se strogo kaznujejo.

Enajsta soška bitka.

Kakor konstatira večerno uradno poročilo, je na soški fronti po štirinajst dnevnih ljutih bojih nastopila mirnejša faza v velikem, morebiti odločilnem boju za Trst. Tudi 14. bojni dan soške bitke je v vseh odsekih fronte končal s polnim uspehom za naše čete.

V tolminskem odseku so se vršili dne 31. avgusta le artiljerijski boji. Pač pa so bili visoka planota Banjšice in gora sv. Gabrijela zopet cilj močnih sovražnih napadov. Vkljub velikim krvavim izgubam, ki so jih imeli Italijani doslej na tem ozemlju, so vendar, pritegnivši znatna ojačenja, nadaljevali, znova napadli naše tamošnje pozicije. Severno Kala in pri Podleščih so se laški bataljoni morali umakniti deloma že pred našim artiljerijskim ognjem, deloma vsled srditve naše obrambe z bajoneti in ročnimi granatami. Pri Madonih je sovražnik svoj napad štirikrat brezupešno ponovil; pri petem napadu je sicer zasedel del naših jarkov, ljut protisunek naših čet pa je vrgel sovražnika zopet nazaj.

V prostoru pri Britofu ni dosegel sovražnik, čeravno je vedno nove oddelke gonil v boj, niti najmanjšega uspeha. Z največjo ljutostjo so Italijani napadali zopet goro sv. Gabrijela, katere so se skušali polastiti z neštevilnimi navali. Junaški branitelji so ga vrgli v ponovnih bližinskih bojih

na vseh črtah. Tudi naši artiljeriji gre za ugoden uspeh popolno priznanje.

V goriškem odseku in na kraški visoki planoti je bilo sovražnikovo bojno delovanje slabotnejše. Vzrok je pač iskati v njegovih velikih izgubah. Proti večeru je opešal tudi na drugih delih fronte. Vkljub svoji utrujenosti pa so naše čete še v večernih urah izvršile več napadov na italijanske pozicije. V nekem italijanskem jarku smo vjeli 3 častnike in 110 mož. V okolici Gorice so naše patrulje izvršile sunek proti laškim pozicijam ter osvojile še v laški posesti ostale dele strelskega jarka.

Vkljub štirinajstdnevni težki bitki je obdržala naša infanterija še nezlomljeno moč. Črnovojnikom kakor redni pehoti gre vse priznanje za sijajne uspehe v težkem obrambnem boju. Uspehi so — ne v zadnji vrsti — tudi rezultat temeljite vojaške izvežbanosti naših čet.

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj 1. septembra (Kor. urad.) Uradno se razglša:

VZHODNO BOJIŠČE.

Severozapadno od Focsani so nemške čete iztrgale sovražniku zopet neko trdovratno branjeno višinsko pozicijo. Pri Husiatynu in pri Tarnopolu smo zavrnilo napade ruskih oddelkov.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Včeraj dopoldne ob Soči ni prišlo do večjih bojov. Dopoldne pa je med Tolminom in vipavsko dolino bitka znova vzplamtel. Severno od Kala, pri Madonih in pri Britofu smo odbili močne italijanske napade. Kakor prejšnje dni je bila gora sv. Gabrijela tudi včeraj torišče ljutih bojov. Od severa in zapada so naskočili močni italijanski oddelki našo hrabro posadko. Najhujša je bila bitka na severnem pobočju. Naša čez vsako hvalo vzvišena pehota je vse naskoke, večkrat v protisunkih zmagovite zavrnila. Pri Gorici in v vipavski dolini je težkemu artiljerijskemu ognju sledilo več posameznih sunkov, ki so bili vsi gladko odbiti. Vzhodno od Gorice smo iztrgali sovražniku del strelskega jarka, vjeli 6 častnikov in 140 mož ter vplenili 4 strojne puške.

Italijanski letalci so zopet napadli Trst z bombami. Škofovska palača je poškodovana.

Šef generalnega štaba.

* * *

NEMŠKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 1. sept. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armada skupina prestol. Rupprehta Bavarskega.

Na Flanderskem traja artiljerijski boj v naplavih in ob obeh straneh Yperna. Razen bojov na predpolju nobenega infanterijskega delovanja. V Artoaju je oživel po mirnem dnevu ogenj od kanala La Bassée do južnega brega Scarpe.

Armada skupina nemškega cesarjeviča:

Pri dvoru Hurtebise ob Chemin des Dames so napadli Francozje po močni artiljerijski pripravi z močnimi silami. V začetku so pridobili nekaj ozemlja, a naš protisunek ga jim je zopet iztrgal. Za nekatere dele strelskih jarkov je trajal vso noč besen boj. Večje število vjetnikov je ostalo v naših rokah. Nasprotnikovi sunki na Zimski gori in južno od Corbenyja so se izjalovili z izgubami. Pred Verdonom je

bilo čez dan mirno. V večernih urah je narastlo delovanje artiljerije po nekaterih odsekih znatno.

Armada skupina vojvode Albrehta Virtemberskega.

Bavarske napadalne čete so izvršile uspešen sunek ob rensko-marnskem prekopu. Francozi so imeli krvave izgube in nekaj Francozov smo tudi vjeli.

VZHODNO BOJIŠČE.

Armada fronta generalfeldmarš. princa Leopolda Bavarskega.

Ob Düni, zlasti pa pri Illuxtu, dalje pri Smorgonu in Baranoviču je bilo včeraj bojno delovanje kljub slabemu vremenu živahnejše kakor navadno. Sévervo od železnice Kovel-Luck so ugotovili naši poizvedovalci dobre učinke naših minometov in naše artiljerije v nasprotnikovih jarkih. Odvedli so tudi vjetnike. Pri Tarnopolu in Husiatynu so pregnali v bližinskih bojih ruske obhodne oddelke.

Armada skupina generalfeldmaršala von Mackensena.

V gorovju sev. zap. od Focsanija so vrgle nemške čete Rumune iz postojanke, ki so jo vztrajno branili. Pri Maxinoniju ob doljnem Seretu so vdrle nemške in bolgarske napadalne čete v ruske postojanke, potolkle so posadko in se vrnile z velikim številom ujetnikov.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

V loku Černe je napadel italijanski bataljon pri Peralovem. Nemške čete so zavrnilo sovražnika in napravile vjetnike. Na Dobrem polju se je izjalovilo več srbskih napadov, zapadno Vardarja pa francoski sunki pred postojankami Bolgarov.

Prvi generalni kvartirni mojster v. Ludendorff.

Mati.

Zanimiv roman iz delavskega življenja.

Spisal M. Gorki.

Cena izvodu je 4 K, po pošti 20 v več.

Dobiva se v knjigarnah in tudi potom uprave našega lista.

Društvo škontistov krajevna skupina Ljubljana naznanja vsem članom in prijateljem, da je prominul nje zvesti član

Stanislav Slanc

škontist

c. kr. priv. Kreditnega zavoda za trg. in obrt.

Pogreb se vrši danes 2. septembra iz deželne bolnice ob 1/2 2 popoldne.

Blag mu spomin!

Ljubljana, 2. september 1917.

Načelstvo.

Prevzetje gostilne

Podpisana vljudno naznanjam, da sem kupnim potom pridobila

staroznano gostilno z vrtno, salonom ter velikim hlevom za izprego konj voznikov

,pri Lozariju'

v Rožni ulici štev. 15 v Ljubljani (Sv. Jakobatrg).

katero prevzamem z dnem 1. sept. t. l.

Ob tej priliki se priporočam vsem dosedanjim in novim cenj. gostom tako iz mesta kakor iz dežele, zagotavljač jih točne postrežbe v jedi in pristni pijači ter si bodem s tem skušala pridobiti vsestransko zaupanje.

S spoštovanjem

Justina Poženel
gostilničarka.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Frančiškanska ulica štev. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za ... shode in veselice. ...

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd. ...

Stereotipija. Litografija.

F. BATJEL

Prej v Gorici.

Ljubljana, Stari trg 28

Moška in ženska dvokolesa

še s staro pnevmatiko

šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke. Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

Mehanična delavnica
na Starem trgu št. 11.

Naročajte nabitke iz usnja, s tem prihranite podplate. Cena z žeblički za en par za gospode K 1'80, za dame K 1'50, za otroke K 1'20. Zaradi drage poštnine priporočam se naročiti za več parov skupaj. Dobe se pri Peter Kozina & Ko. v Ljubljani.

Častna dolžnost vsakega sodruga in sodružice je, da se naroči na delavsko glasilo, ki izhaja v njihovem materinem jeziku in ga po svoji moči razširja.